

Aan Dagelijks bestuur
Van Robert 't Jong
Onderwerp Onderwerpen opdrachtgeverschap artikel 42 GR
Datum 24 maart 2015
Ter bespreking

Algemeen/Inleiding

In de gemeenschappelijke regeling ISD Bollenstreek (hierna GR ISD) is in artikel 42 het zogenaamde opdrachtgever- en nemerschap opgenomen. Concreet betekent het dat de vijf colleges, op basis van de het door de raden vastgestelde beleid (kaderstelling, een opdracht / opdrachten formuleren voor de ISD. Dit moeten zij uiterlijk 1 juli (vanwege de nieuwe WGR is dat 15 juli geworden) doen. Op basis van de opdrachtformulering moet een zogenaamd programmaplan door het DB worden gemaakt, dat gelijktijdig met de vaststelling van de begroting door het AB wordt vastgesteld.

Na aanvaarding van de opdracht/het programmaplan, moet uw bestuur een uitvoeringsplan bestuursopdracht maken en dit voor 15 oktober aanbieden aan het AB. Indien de uitvoering van dit plan leidt tot een begrotingswijziging moet de afgesproken procedure worden gevolgd.

Hoewel de gemeenten dus eigenlijk de eerste zet moeten zetten (zij moeten de opdracht formuleren), hebt u mij gevraagd een eerste voorzet te doen: welke onderwerpen zouden deel kunnen uitmaken van de opdrachtformulering. Met andere woorden moeten de colleges een keuzemenu worden voorgelegd waar ze uit kunnen kiezen, waarbij het uiteraard de sterke voorkeur geniet dat (zoveel mogelijk) dezelfde keuzes worden gemaakt om de uitvoering niet onnodig ingewikkeld en mogelijk duur te maken.

In het beleidsoverleg is dit onderwerp ook aan de orde geweest en dit heeft geleid tot de volgende mogelijk interessante onderwerpen die tot de opdrachtformulering kunnen leiden.

Onderwerpen die in potentie kunnen leiden tot een opdracht conform artikel 42 GR

1. Tegenprestatie naar Vermogen

Hoewel een wettelijke verplichting, bleek tijdens de behandeling van dit onderwerp dat de meningen binnen de verschillende raden verschilden. Aan de ene kant vol en streng inzetten dat zoveel mogelijk mensen langdurig iets terug doen voor hun uitkering en aan de andere kant twijfels bij het nut en noodzaak van de tegenprestatie naar vermogen.

Recent zijn de eerste echte schreden gezet op het gebied van de Tegenprestatie naar Vermogen. Gezien het ontbreken van noodzakelijke formatie gebeurt het vooralsnog op kleine schaal en wordt de tijd ook vooral gebruikt om partners te zoeken die een deel van "ons werk, in concreto de begeleiding van deze groep mensen op zich neemt. De insteek is dat alle partijen er "beter" van worden. De klant die een, ook in zijn ogen, nuttige tegenprestatie verricht, de organisatie die "extra handjes" krijgt en uiteindelijk de gemeenten die, op lange termijn, van zou kunnen profiteren dat mensen sneller en beter in beweging komen richting het uiteindelijke doel: een betaalde baan en geen uitkering.

Ik denk dat een gedegen evaluatie essentieel is om te kunnen beoordelen hoeveel tijd en geld er hierin gestopt is en wat de meerwaarde voor alle partijen is geweest met natuurlijk een antwoord op de vraag op welke wijze het een vervolg moet krijgen.

2. Bezuinigingen

Natuurlijk een gevoelig punt, zeker nu er op moment van schrijven nog onvoldoende duidelijkheid bestaat wat de financiële consequenties (zullen) zijn van de nieuwe wetgeving die de ISD voor de gemeenten uitvoert. Pas na de tweede managementrapportage kan pas een relatief gedegen doorkijk worden gemaakt naar de (financiële) consequenties van het huidige (al dan niet overgangs)beleid. Gezien de dalende Rijksbudgetten valt het echter niet uit te sluiten dat op (middel)lange termijn aanpassingen van het beleid noodzakelijk zijn (lees:

bezuinigingen). Mijns inziens is de ISD de uitgelezen organisatie om, indien hier de noodzaak/behoefte toe bestaat, met voorstellen te komen, omdat wij als uitvoerders dagelijks worden geconfronteerd met de doelgroepen die wij bedienen en ook kunnen inschatten waar nog wel en waar niet meer rek zit.

3. **Gekanteld minimabeleid**

Mede naar aanleiding van de vorige opdrachtverlening door de colleges/raden, is het gekantelde minimabeleid per 1 januari 2015 tot stand gekomen, dit in de vorm van het PersoonsOndersteunendBudget en de Inspanningspremie. Getracht is om de wettelijke mogelijkheden zo ruim mogelijk op te rekken om zo'n groot mogelijke doelgroep nog met vormen van minimabeleid te kunnen helpen. Dit alles met de kantelingsgedachte in het hoofd dat het activerend moet zijn. Ik stel u voor om een uitgebreide evaluatie te houden waarbij in ieder geval de volgende vragen beantwoord moeten worden:

- Heeft het op deze wijze gekantelde minimabeleid er inderdaad voor gezorgd dat het klanten meer activeert;
- Hoeveel aanvragen inspanningspremie zijn afgewezen omdat is vastgesteld dat de klant onvoldoende inspanning heeft gepleegd (heeft gesolliciteerd);
- Heeft de wijze waarop het gekantelde minimabeleid is geformuleerd er onbedoeld tot bijgedragen dat er groepen klanten worden uitgesloten;
- Hoe staat het nu met het beroep op de individuele bijzondere bijstand, dit in relatie tot het gekantelde minimabeleid.

4. **Handhaving in brede zin**

Handhaving is een hot issue; heeft iedereen die in de uitkering hier wel recht op, komen alle klanten hun (arbeids)verplichtingen wel na. Leggen wij, conform de centrale en decentrale regelgeving ook maatregelen en boetes op wanneer mensen hun verplichtingen niet nakomen. Hoe gaan we om met het handhavingsvraagstuk wanneer de re-integratieactiviteiten medio dit jaar worden overgeheveld naar het SPW. Hebben we nog wel grip op onze uitgaven nu deze taken buiten ons directe blikveld vallen. Dit alles afgezet tegen een, ten opzichte van enkele jaren geleden, fors gestegen bijstandpopulatie, fors aangescherpt beleid en een achterblijvende formatie. Een onderzoek naar de gevolgen van het al niet voldoende uitvoeren van toezicht/handhaving acht ik een belangrijk onderwerp.

5. **Kindregeling in het kader van armoedebestrijding**

Mede naar aanleiding van de afschaffing van (de meeste) categoriale minimaregelingen (zie ook punt 7) en het rapport van de Kinderombudsman is het onderwerp "Kindregelingen" vaak bebezigd.

Zoals al eerder aangegeven zijn er op basis van de Participatiewet geen mogelijkheden om alsnog categoriale (kind) regelingen op te zetten. De gemeentewet biedt hiervoor echter wel mogelijkheden. Hierbij valt te denken aan de zogenaamde stadspas ("Bollenpas") en een declaratiefonds. Op grond van de GR ISD voert de ISD eventuele regelingen gebaseerd op de gemeentewet niet uit en is het ook aan de gemeenten zelf om regelingen op te stellen en uit te (laten) voeren. De nadruk ligt natuurlijk op het laatste: de uitvoering. Tenzij alleen gewerkt gaat worden met vouchers die bijvoorbeeld af te halen zijn op het gemeentehuis, ligt het voor de hand te veronderstellen dat de meeste door de gemeenten, op basis van de gemeentewet, vastgestelde (kind)regelingen, op de een of andere manier door de ISD uitgevoerd gaan worden. Wij hebben ruime ervaring met de doelgroep, voormalige minimaregelingen en met de financiële kant van regelingen. In samenspraak met gemeenten zouden concrete ideeën ontwikkeld en uitgewerkt kunnen worden om, in de lijn van de wensen van vele raden, extra ondersteuning te kunnen bieden aan een specifieke en ook vaak kwetsbare doelgroep.

6. **Algemene voorzieningen Wmo versus maatwerkvoorzieningen**

Hoewel een voorzichtige start is gemaakt met het "inruilen" van maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen (HBH), is er nog een groot onontgonnen terrein. Hetzelfde als hierboven gesteld, geldt ook voor dit onderwerp. Het is niet de primaire taak van de ISD om algemene voorzieningen te ontwikkelen, hoogstens om ze (gedeeltelijk) uit te voeren. Desalniettemin ben ik van mening dat op grond van de jarenlange ervaringen binnen het werkveld een nuttige bijdrage door de ISD bij deze beleidsontwikkeling en uitvoering worden geleverd.

7. **Integraliteit tussen de verschillende beleidsterreinen**

Nu de transitie een feit is, gaat fase 2 definitief in; de fase van transformatie. Dit is een langdurig proces en waarbij mijns inziens 2 belangrijke elementen de hoofdrol spelen. Aan de ene kant is dit een wijziging in de denkwijze van de burger; niet er bij voorbaat van uitgaan dat de overheid alles voor je doet. Aan de andere kant, maar onlosmakelijk verbonden met de

hierboven genoemde wijziging van de denkwijze van veel burgers, moeten er figuurlijke bruggen worden geslagen tussen de verschillende beleidsvelden. De huidige schotten (zowel financieel als regelgeving als mindset) moeten definitief worden geslecht om een transformatie echt een succes te laten worden. Uiteraard speelt ook hier de gemeenten de centrale rol, waar opnieuw geldt dat wij als ISD uitvoerder van de verschillende regelingen zijn en ook goed op de hoogte zijn waar de mogelijkheden en kansen liggen. Zo voeren wij aan de ene kant de Participatiewet uit waar mensen met grote beperkingen inzitten en aan de andere kant voeren wij de begeleiding/dagopvang uit. Vaak maken dezelfde klanten van de verschillende voorzieningen gebruik en het ligt natuurlijk voor de hand de al aanwezige dwarsverbanden echt te benutten, waardoor de klant beter geholpen kan worden en dat dit uiteindelijk ook nog eens goedkoper kan. Denk aan de nu lopende discussie rondom Beschut Werken versus dagbesteding/begeleiding. Het maken en uitvoeren van een gezamenlijke visie verdient topprioriteit.

8. **SROI**

Iedereen kent wel het begrip Social Return On Investment, maar de praktijk leert dat hier, ondanks alle goede voornemens en beloften, niet altijd evenveel aandacht aan wordt besteed en vaak niet succesvol is. Gemeenten nemen het vaak nog wel op in hun bestekken, aanbieders geven aan hier graag aan te voldoen, maar in de praktijk wordt vaak niet gecontroleerd of aanbieders hun beloften wel nakomen. Dat is natuurlijk zonde, want iedere gemeente heeft bakken vol met potentiële kandidaten die invulling kunnen geven aan deze SROI, namelijk de klanten van de ISD en de MareGroep.

Binnen de aanbestedingen die wij als ISD voor de gemeenten is SROI een onlosmakelijk onderdeel van deze aanbesteding. Omdat wij daarmee én verantwoordelijk zijn voor de juiste uitvoering van alle afspraken én wij zicht hebben op het arbeidspotentieel van onze klanten, is uitvoering van de SROI op ons deel van het sociaal domein nog wel op een goede en efficiënte wijze toe te passen. Wij hebben echter geen zicht op andere aanbestedingsprocedures en passages over SROI. Wij krijgen echter nooit verzoeken om klanten te zoeken die binnen zo'n SROI-afpraak passen. Ik denk dat hier nog een hoop te winnen valt. Ik ben van mening dat er bij iedere (substantiële) aanbestedingsprocedure altijd overleg met de ISD gevoerd moet worden hoe invulling aan SROI-afspraken gegeven kan worden. Ik denk dat onze relatie met Stichting Rijk daar bij kan helpen.

Uiteraard zijn er nog meer zaken te bedenken, maar ik denk dat het mogelijk moet zijn om een "shortlist" uit bovenstaande punten te kunnen destilleren en deze als hulpmiddel voor de opdrachtformulering binnen colleges en raden te gebruiken.

Lisse, 26 maart 2015

Robert 't Jong